

Олександр Костів,
аспірант НДІ приватного права
і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України

ОСОБЛИВОСТІ ЗБОРУ ТА РОЗПОДІЛУ ВИНАГОРОДИ ЗА РЕПРОГРАФІЧНЕ ВІДТВОРЕННЯ ТВОРІВ І ПРИВАТНЕ КОПІЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

Досліджено порядку збору та розподілу винагороди організаціями колективного управління правами за репрографічне відтворення творів і їх приватне копіювання. Проаналізовано новий Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав», який суттєво змінив систему розподілу винагороди за репрографічне відтворення та приватне копіювання. В процесі вивчення європейської практики у цьому питанні зроблено висновки щодо аспектів гармонізації.

Ключові слова: репрографічне відтворення, приватне копіювання, винагорода, розпорядження правами, колективне управління.

Бібл.: 6.

Костів О.

Особенности сбора и распределения вознаграждения за репрографическое воспроизведение произведений и частное копирование в Украине и странах ЕС

Статья посвящена порядку сбора и распределения вознаграждения организациями коллективного управления правами за репрографическое воспроизведение произведений и их частное копирование. Анализу подлежит новый Закон Украины «Об эффективном управлении имущественными правами правообладателей в сфере авторского права и (или) смежных прав», который существенно изменил систему распределения вознаграждения за репрографическое воспроизведение и частное копирование. Исследование европейской практики в этом вопросе позволило сделать выводы по аспектам гармонизации.

Ключевые слова: репрографическое воспроизведение, частное копирование, вознаграждение, распоряжение правами, коллективное управление.

Kostiv O.

Peculiarities of collecting and distributing of remuneration for reproduction and private copying in Ukraine and EU countries

The article deals with the procedure for collecting and distributing remuneration by the organizations for reproduction of works and their private copying. The author analyzes the new Law of Ukraine «On Effective Management of Property Rights of Legal Owners in the Sphere of Copyright and (or) Related Rights», which came into force on 22.08.2018 during the period of active reform of the state system of legal protection of intellectual property.

The article highlights the innovations that have taken place thanks to the adoption of the Law on Effective Governance. Thus, the collected revenue from the rights of the collective management organization after deduction of the management fee is subject to distribution in proportions: 25 percent of the income from the rights collected by the accredited organization for reproduction of works are directed to the development of Ukrainian culture; the rest (75%) is distributed to the following categories of right holders in the respective parts: to authors of works of science, fiction – 50 percent; to authors of fine, photographic and other similar works - 10 percent; to publishers – 40 percent. Analyzing the mentioned rule, the author criticizes the position of the legislator, because it turns out that the restriction of property rights of the owners is the norm of the common law, while the special law «On Copyright and Related Rights» does not contain such restriction.

In addition, the author insists on the lack of a clear legal status of funds that could be transferred to the development of Ukrainian culture. From the draft resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the procedure and terms of transfer by the organizations of the collective management of the shares of the rights from the state institution, which performs special functions to promote national and cultural development of Ukraine», which was prepared by the previous government, it is seen that the state institution that will perform special functions for promoting national and cultural development of Ukraine are the Ukrainian Cultural Fund. That is, it should receive

funds that are recognized as «the amount of unsolicited remuneration» and the above 25% of the rights. According to the founding documents, the Ukrainian Cultural Fund is a budgetary institution which property belongs to it under the rules of economic law and the right of operational management. Author's main questions are: How can the private funds of the right holders be forcibly transferred to a public institution? Is it about nationalization? The author sees no other answer. The latter can only be applied from the standpoint of protecting the economic security of our country. Therefore, the rate of transfer of 25% of the rights is subject to crushing criticism by the author.

In the research, the author also shows the opinion of the manufacturers of the equipment which can be used for reproduction of the works and in this connection the author indicates the necessity of revising the list of such equipment. This will balance the rights of equipment manufacturers and owners' rights.

The experience of foreign countries on this issue is thoroughly explored and proposals for harmonization.

Keywords: *reprographic reproduction, private copying, remuneration, rights management, collective management.*

Постановка проблеми: Збір та розподіл винагороди за репрографічне відтворення та приватне копіювання не лише в Україні, а й в інших державах має свої особливості, які пов'язані з тим, що винагорода збирається не з самих користувачів твору, а з виробників чи імпортерів, що виробляють або ввозять обладнання для відтворення та копіювання. Винагорода також передається не безпосередньому автору твору, а сукупності авторів, що продукують твори певного виду. Вказана особливість зумовлена тим, що передбачити, яких саме авторів відтворюватимуться твори, неможливо, як і неможливо проконтролювати кількість таких відтворень та копіювань. У зв'язку з цим міжнародною спільнота прийняла рішення про опосередкований збір винагороди через закладення її в ціну самих пристроїв, призначених для відтворення та копіювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розпорядження майновими авторськими правами присвячували свої публікації такі вітчизняні науковці, як: І. І. Ващинець, М. К. Галантич, Є. А. Греков, І. І. Дахно, О. В. Дзера, А. С. Довгерт, Р. В. Дроб'язко, В. С. Дроб'язко, О. В. Жилінкова, О. В. Жувака, О. В. Ієвіня, Ю. М. Капіца, О. Ю. Кашинцева, А. О. Кодинець, І. Ю. Кожарська, В. М. Коссак, О. В. Кохановська, В. М. Крижна, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць, Р. А. Майданик, Н. М. Мироненко, О. П. Орлюк, С. А. Петренко, О. А. Підпригора, О. О. Підпригора, В. О. Потехіна, М. Ю. Потоцький, О. Д. Святоцький, Р. О. Стефанчук, С. К. Ступак, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, Ю. С. Шемшученко, Р. Б. Шишка, І. Є. Якубівський та багато інших вчених.

Серед зарубіжних вчених, чії наукові праці стосувалися питань розпорядження авторськими правами, слід назвати: А. І. Абдулліну, І. А. Близнеця, М. М. Богуславського, А. Богша, Г. Боденхаузена, Е. П. Гаврилова, В. А. Дозорцева, І. Іглезакіса, В. О. Калягіна, А. Керевера, М. Н. Кузнецова, К. Б. Леонтєва, К. Мазуйє, І. Е. Маміофу, В. Ю. Одинцову, Л. І. Подшибіхіна, Ю. І. Свядосца, О. П. Сергєєва, С. А. Сударікова, А. Фаренвальда, Н. К. Фінкель та інших.

Безпосередньо питанню репрографічного відтворення та приватного копіювання свої наукові дослідження присвячували такі вчені як: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. С. Дроб'язко, В. О. Потехіна, О. В. Ієвіня, С. О. Глотов, В. І. Муравйов та інші.

Невирішені раніше проблеми. У процесі дослідження питання збору та розподілу винагороди за репрографічне відтворення та приватне копіювання названі вище науковці вказували, що суми зібраної винагороди в Україні надто незначні порівняно з державами ЄС, відсутні дієві важелі впливу на осіб, що мають сплачувати збори, а відтак засвідчувалась малоефективність національного законодавства [1, с. 100]. У серпні 2018 р. національне законодавство суттєво змінилось у зв'язку із прийняттям Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав». Питанню збору та розподілу винагороди за репрографічне відтворення та приватне копіювання у ньому присвячена окрема ст. 23, згідно з якою абсолютно по-новому визначені принципи розподілу зібраної винагороди. Відсутність практики впровадження цієї норми у життя, а також абсолютна її неподібність на іноземні норми й вказує на неабияку актуальність нашого дослідження.

Метою статті є аналіз нормативно-правових вимог та процедури збору й розподілу винагороди за репрографічне відтворення та приватне копіювання у вітчизняній та іноземній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон України «Про авторське право і суміжні права» містить у ст. 15 серед виняткових прав автора право дозволяти або забороняти відтворення творів. Так, відтворенням вважається виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер. У законі під репрографічним відтворенням запропоновано розуміти факсимільне відтворення у будь-якому розмірі (у тому числі збільшеному чи зменшеному) оригіналу письмового чи іншого графічного твору або його примірника шляхом

фотокопіювання або іншими подібними способами, крім запису в електронній (у тому числі цифровій), оптичній чи іншій формі, яку зчитує комп'ютер [2].

Із зазначених вище норм вбачається, що автор (чи інша особа, яка має авторське право) має можливість надати дозвіл або заборонити факсимільне відтворення у будь-якому розмірі (у тому числі збільшеному чи зменшеному) оригіналу письмового чи іншого графічного твору або його примірника шляхом фотокопіювання або іншими подібними способами, крім запису в електронній (у тому числі цифровій), оптичній чи іншій формі, яку зчитує комп'ютер. Проте, зважаючи на норми закону про вичерпання прав, повноцінно реалізувати вказане вище право автор не в змозі, оскільки якщо примірники правомірно опублікованого твору законним чином введені у цивільний обіг шляхом їх першого продажу в Україні, то допускається їх повторне введення в обіг шляхом продажу, дарування тощо без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди. Наголошуємо на тому, що у вказаній нормі йдеться саме про примірники твору, репрографічне відтворення яких зробити не становить жодних проблем. Зважаючи на таку обставину, законодавець змушений був шукати нових шляхів реалізації вказаного права з метою принаймні отримання винагороди авторами в умовах, коли повний контроль вже не можливий.

Оптимальним виходом із ситуації виявилось закладення суми авторської винагороди у вартість пристроїв, які передбачались для здійснення репрографічного відтворення. Кожен із приладів мав закладену технічну можливість здійснення відтворень протягом певного строку, а тому особа, яка купувала цей прилад, сплачуючи його вартість, одразу й сплачувала винагороду авторам за репрографічне відтворення.

Варто зазначити також не лише про принцип вичерпання прав, який впливає на реалізацію права на відтворення, а й про обмеження цього права в межах так званого «вільного використання». Йдеться про те, що Закон України «Про авторське право і суміжні права» у ст. 22 встановлює: «Допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов: 1) у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитом фізичних осіб за умови, що: а) бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження; б) відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру; 2) у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру» [2]. Тобто лише у передбачених вище випадках допускається репрографічне відтворення без згоди автора, проте йому виплачується авторська винагорода. Останній висновок робимо із того, що скажімо ст. 25 цього закону встановлює: «Допускається без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори...» [2]. Така конструкція наведеної норми чітко вказує на обмеження не лише волі автора щодо надання дозволу на відтворення в особистих цілях, а й на отримання винагороди. Попередньо аналізована стаття 22 містить обмеження лише волі автора на надання дозволу на репрографічне відтворення, а відтак право на справедливу винагороду за автором таки залишається. Обмеження прав за аналогією не допускається, тому справедливо, що автор має право розраховувати хоча б на виплату винагороди.

Розглянемо детальніше поняття приватного копіювання та його правового статусу, оскільки воно також пов'язане з особливим опосередкованим механізмом збору та розподілу винагороди.

Отож, у ст. 1 Закону про авторське право немає легального визначення приватного копіювання, проте з огляду на зміст закону йдеться про відтворення творів у особистих цілях. Так, у ст. 25 встановлено, що «Допускається без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати тільки в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори, крім:

- а) творів архітектури у формі будівель і споруд;
- б) комп'ютерних програм, за винятком випадків, передбачених статтею 24 цього Закону;
- в) репрографічного відтворення книг, нотних текстів та оригінальних творів образотворчого мистецтва, за винятком випадків, передбачених статтями 22 і 23 цього Закону;

2. Твори і виконання, зафіксовані у фонограмах, відеограмах, їх примірниках, а також аудіовізуальні твори та їх примірники допускається відтворювати у домашніх умовах тільки в особистих цілях або

для кола сім'ї без дозволу автора (авторів), виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм, але з виплатою їм винагороди. Особливості виплати винагороди у таких випадках визначено ст. 42 цього Закону та Законом України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» [2].

Цікавою є побудова наведеної вище норми закону, оскільки вона є відсилочною за своєю суттю. Так, з усіх можливих видів творів, що перелічені у ст. 8 закону, в особистих цілях або для кола сім'ї дозволяється відтворювати усе, крім творів архітектури, комп'ютерних програм та репрографічного відтворення книг, нотних текстів і оригінальних творів образотворчого мистецтва. І якщо з творами архітектури позиція законодавця є зрозуміла, оскільки бажання збудувати скажімо Собор святої Софії у себе на земельній ділянці для «особистого використання» є доволі абсурдним, то вилучення комп'ютерних програм та репрографічного відтворення пояснюється тільки наявністю окремого правового регулювання, оскільки ст. 24 Закону про авторське право передбачає вільне копіювання, модифікацію і декомпіляцію комп'ютерних програм, а ст. 22 – вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом.

Об'єднувальним у реалізації репрографічного відтворення і приватного копіювання є те, що здійснюються вони завдяки певним технічним пристроям, які виконують функції запису та / або факсимільного відтворення і на виробників та / або імпортерів яких покладається обов'язок сплати авторської винагороди. Для реалізації вищевказаних норм закону про авторське право Кабінет Міністрів України 27 червня 2003 р. прийняв Постанову «Про розмір відрахувань, що сплачуються виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах». Вказаною постановою затверджується розмір відрахувань, що сплачуються виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах, згідно з додатком. У п. 2 постанови вказано, що «Організації колективного управління застосовують затверджені цією постановою розміри відрахувань як тимчасові тарифи на строк до шести місяців у разі недосягнення згоди на переговорах про встановлення тарифів» [3]. Остання норма введена в дію 14.08.2019 р., тому тимчасові тарифи актуальними будуть лише до 14 лютого 2020 р.

Для нас найбільш важливим у наведеній Постанові є перелік обладнання і матеріальних носіїв. Так, за станом на кінець 2019 р. він містить 33 позиції. Розмір відрахувань коливається від 0,02 до 1,5%. Тобто саме визначений відсоток від вартості конкретного обладнання і матеріального носія має бути передано виробником та імпортером через організацію колективного управління правами авторам.

Важливо зазначити, що 13.11.2019 р. представники Комітету побутової електротехніки Європейської Бізнес Асоціації взяли участь в обговоренні питань тарифів винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Члени Комітету висловили зауваження щодо переліку обладнання. Так, вони вважають, що за станом на сьогодні не все перелічене в Постанові обладнання може використовуватися для відтворення творів і фіксації на певному матеріальному носії. Наприклад, на сьогодні більшість виробників телевізорів за допомогою спеціальних технічних засобів обмежують можливість створювати неавторизовані цифрові копії творів і унеможливають їх відтворення та перегляд на іншому обладнанні. Аналогічні механізми захисту можуть встановлюватися виробниками в MP3-плеєри, музичні центри, радіоприймачі, DVD-плеєри, телевізори, монітори, що мають функцію запису на матеріальний носій, вважають представники Комітету. Окрім цього, не ефективною, на їх думку, є система збору коштів за приватне копіювання (відтворення) в домашніх умовах, оскільки вона розроблялась ще в епоху аналогових пристроїв та не відповідає сучасним реаліям, коли споживач переглядає музичні твори онлайн без запису на обладнання. Крім того, в сучасних реаліях можна швидко і зручно укласти ліцензійну угоду між користувачем та правовласником, навіть якщо вони знаходяться в різних країнах [4]. Із наведених тверджень можемо дійти висновку, що представники Комітету наполягають на перегляді переліку обладнання та матеріальних носіїв, проте вони не критикують ставки винагороди. З огляду на це наша позиція полягає в тому, що необхідно дослухатись до них і в постанову внести примітку, в якій зазначити, що її норми не застосовуються до того обладнання та матеріальних носіїв, де за допомогою спеціальних технічних засобів обмежується можливість створювати неавторизовані цифрові копії творів. Щодо позиції Комітету про необхідність зміни механізму збору винагороди, то ми з нею погоджуємось лише частково. Так, ми підтримуємо думку про неефективність чинної системи збору винагороди, проте повернення її до безпосереднього укладення ліцензійних договорів, нехай і в електронній формі, є, на наш погляд, також неможливим. Практика іноземних держав також побудована на застосуванні посередництва організацій колективного управління правами, а тому вигадувати щось абсолютно відмінне в епоху глобалізації абсолютно недоречно.

Щодо нововведень, які докорінно змінили суть питання збору та розподілу винагороди за репрографічне відтворення та приватне копіювання, то вони зводяться до такого: 15 травня 2018 р. було прийнято Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників в сфері авторського права і (або) суміжних прав», ст. 23 якого встановила такий порядок. Незважаючи на величаву мету, яку ставили перед собою розробники цього закону щодо еволюції системи колективного управління правами, все таки доводиться констатувати значну його недолугість, оскільки згідно з його нормами вносились зміни до багатьох статей Закону про авторське право, що має статус спеціального. Ми абсолютно не розуміємо, як це юридично можливо і як він має втілюватись, зважаючи на його статус у системі законодавства.

Відповідно до предмета нашого дослідження слід вказати, що у ст. 23 зазначено: «Збір винагороди за репрографічне відтворення творів здійснюється з виробників і (або) імпортерів обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких можливо здійснити репрографічне відтворення творів... Збір винагороди за приватне копіювання (відтворення в домашніх умовах і в особистих цілях творів і виконань, зафіксованих у фонограмах, відеограмах, а також аудіовізуальних творів) здійснюється з виробників і (або) імпортерів цифрового, аналогового та іншого обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких можливо здійснити таке відтворення, на умовах, передбачених Законом України «Про авторське право і суміжні права» [5].

Зібраний дохід від прав організацією колективного управління після утримання збору за управління в порядку, передбаченому частиною сьомою ст. 21 цього Закону, підлягає розподілу в пропорціях, визначених частинами п'ятою та шостою цієї статті 5. Двадцять п'ять відсотків доходу від прав, зібраного акредитованою організацією за репрографічне відтворення творів, спрямовуються на розвиток української культури. Порядок і умови перерахування таких грошових коштів до державної установи, що виконує спеціальні функції щодо сприяння національно-культурному розвитку України, затверджується Кабінетом Міністрів України. Решта зібраного акредитованою організацією доходу від прав за репрографічне відтворення творів, зазначеного в абзаці першому цієї частини, розподіляється для таких категорій правовласників у відповідних частках: авторам творів науки, художньої літератури – 50%; авторам образотворчих, фотографічних та інших подібних творів – 10%; видавцям – 40%.

Подібна норма стосується також винагороди за приватне копіювання: двадцять п'ять відсотків доходу від прав, зібраного акредитованою організацією за приватне копіювання, спрямовуються на розвиток української культури. Порядок і умови перерахування таких грошових коштів до державної установи, що виконує спеціальні функції щодо сприяння національно-культурному розвитку України, затверджується Кабінетом Міністрів України. Решта зібраного акредитованою організацією доходу від прав за приватне копіювання, зазначеного в абзаці першому цієї частини, розподіляється для таких категорій правовласників у рівних частках: 1) особи, що володіють майновими авторськими правами на музичні твори; 2) особи, що володіють майновими авторськими правами на аудіовізуальні твори; 3) автори і виконавці аудіовізуального твору чи їх спадкоємці; 4) особи, що володіють майновими суміжними правами на фонограми (відеограми); 5) виконавці творів, зафіксованих у фонограмах (відеограмах), чи їх спадкоємці [5].

Аналізуючи вказану норму, ми абсолютно не підтримуємо позицію законодавця, оскільки очевидно, що встановлюється обмеження майнового права правовласників нормою звичайного закону, а спеціальний закон «Про авторське право і суміжні права» такого обмеження не містить.

Із зазначених вище норм вбачається, що держава вирішила самостійно розпоряджатися коштами, які є власністю приватних осіб. Навіть якщо це зроблено з добрими намірами щодо розвитку культури, все одно це абсолютно неприпустимо. Викликає сумніви і статус відібраних коштів. На виконання вказаних норм закону було підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку та умов перерахування організаціями колективного управління часток доходу від прав до державної установи, що виконує спеціальні функції щодо сприяння національно-культурному розвитку України», згідно з яким державною установою, що виконуватиме спеціальні функції сприяння національно-культурному розвитку України, є Український культурний фонд. Саме йому за проектом постанови мають надходити кошти (25% від прав і так звані «суми незапитаної винагороди»).

Для встановлення статусу відібраних коштів нагадаємо, що згідно з установчими документами Український культурний фонд є бюджетною установою, майно якої за правилами господарського законодавства належить їй на праві оперативного управління. Головне наше питання: як приватні кошти правовласників можуть бути примусово передані державній установі? Йдеться про націоналізацію? Бо іншої відповіді ми не бачимо. Та остання може бути застосована в сучасних умовах тільки з позицій захисту економічної безпеки нашої держави, що зовсім не співвідноситься з розвитком культури. З огляду на це норма про передачу 25% від прав є, на нашу думку, неконституційною і підлягає нищівній критиці.

Іноземний досвід щодо вищевказаної проблеми можна представити так:

Законодавство країн ЄС у досліджуваному питанні поки що не гармонізоване, і кожна країна визначає по-своєму його правове регулювання. Так, скажімо, Закон про авторське право Німеччини у параграфі 53 встановлює умови дозволеного відтворення для приватного використання й інших особистих форм використання. Важливо, що в зазначеному параграфі 53 міститься формулювання «відтворення на будь-якому засобі інформації», тобто таке широке трактування стосується на сьогодні аналогових і цифрових відтворень. Якщо в майбутньому з'являться які-небудь нові форми відтворень, то норма закону матиме і до них застосування.

Цікавим у цьому контексті вбачаємо досвід Норвегії, де у 1980 р. створено організацію з управління правами на репродукування «Копінор». Мета цієї організації було вирішити проблему несанкціонованого фотокопіювання книг, журналів, газет тощо. Для її вирішення запровадили ліцензії користувачів. У 2002 р. їм вдалось зібрати \$29,4 млн. авторської винагороди. До речі, «Копінор» є одним із засновників Міжнародної федерації товариств з охорони прав на репродукування (IFRRO), яка організовує товариства з колективного управління в усьому світі. Ці організації укладають угоди з правовласниками або їх представниками і видають ліцензії на копіювання, а гонорари виплачують власникам. Зараз такі організації діють у 49 країнах, зокрема: США, Канаді, Японії, Бразилії, Данії, Польщі, Чехії, Норвегії, Угорщині, Індії, Росії, Румунії, Литві, Німеччині, Франції, Великобританії, Італії, Австрії, Бельгії, Австралії, Нідерландах та ін [6, с. 72]. Відповідно практика іноземних держав доводить ефективність збору та розподілу винагород за репрографічне відтворення та приватне копіювання організаціями колективного управління правами.

Висновки. З огляду на вищезазначене можемо зробити такі висновки.

1. Право на репрографічне відтворення належить до виняткових прав автора, за здійснення якого він може розраховувати на отримання винагороди. Збір такої винагороди ускладнюється тим, що проконтролювати хто і які твори репрографічним способом відтворює в сучасному технологічному світі стало вже неможливо. На допомогу приходять організації колективного управління правами, що саме на колективній основі обстоюють права авторів і збирають для них авторську винагороду.

2. Право на приватне копіювання належить до прав користувачів і одночасно до обмежень майнових прав автора. Ці два права поєднують технічні пристрої, за допомогою яких здійснюється репрографічне відтворення та копіювання. Саме в ціну пристроїв вкладається винагорода автора за відтворення його творів, збір якої покладено на спеціальні організації колективного управління правами.

3. Найбільшою проблемою у зборі винагороди є запуск у нових умовах організацій колективного управління правами, одна з яких буде акредитована саме за збір за репрографічне відтворення та приватне копіювання. Налагодження ефективності їх діяльності є першоосновою всього процесу реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

4. Проблемою у розподілі винагороди є законодавча новела щодо передачі 25% від зібраної авторської винагороди на розвиток культури. Ми наполягаємо на недопустимості передачі приватної власності, яка належить авторам у примусовому порядку державній установі, що буде визначена уповноваженою за розвиток культури.

Список використаних джерел

1. Капіца Ю. Гармонізоване та негармонізоване законодавство держав-членів ЄС у сфері інтелектуальної власності. *Юридична Україна*. 2016. № 3–4. С. 98–102.
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 року: вебсайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 25.11.2019).
3. Постанова КМУ «Про розмір відрахувань, що сплачуються виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992-2003-%D0%BF> (дата звернення: 25.11.2019).
4. ЕВА висловила свої зауваження щодо переліку обладнання, з якого здійснюється стягнення авторських відрахувань. URL : <https://eba.com.ua/> (дата звернення: 25.11.2019).
5. Про ефективне управління майновими правами правовласників в сфері авторського права і (або) суміжних прав : Закон України від 15 травня 2018 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19> (дата звернення: 25.11.2019).
6. Верб І. І., Коваль В. О. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / за ред. С. В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.

References

1. Kapitsa, Yu. (2016). Harmonizovane ta neharmonizovane zakonodavstvo derzhav-chleniv YeS u sferi intelektualnoi vlasnosti [Harmonized and non-harmonized legislation of EU Member States in the field of intellectual property]. *Yurydychna Ukraina – Legal Ukraine*, 3–4, 98–102 [in Ukrainian].
2. *Zakon Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava»* [Law of Ukraine «Pro Copyright and Sumizhni Rights»] vid 23 hrudnia 1993 roku: veb-sait. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> [in Ukrainian].
3. *Postanova KМУ «Pro rozmir vidrakhuvan, shcho splachuiutsia vyrobnykamy ta importeramy obladnannia i materialnykh nosiiv, iz zastosuvanniam yakykh u domashnikh umovakh mozhna zdiisnyty vidtvorennia tvoriv i vykonan, zafiksovanykh u fonohramakh i (abo) videohramakh»* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the amount of payments paid by manufacturers and importers of equipment and material carriers, with the use of which at home it is possible to make reproductions of works and performances recorded in phonograms and (or) videograms»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992-2003-%D0%BF> [in Ukrainian].
4. *EBA vyslovyła svoi zauvazhennia shchodo pereliku obladnannia, z yakoho zdiisniuietsia stiahnennia avtorskykh vidrakhuvan* [The European Business Association has commented on the list of equipment from which royalties are collected]. Retrieved from [https://eba.com.ua/\(data zvernennia: 25.11.2019\)](https://eba.com.ua/(data%20zvernennia%3A%2025.11.2019)) [in Ukrainian].
5. *Zakon Ukrainy «Pro efektyvne upravlinnia mainovymy pravamy pravovlasnykiv v sferi avtorskoho prava i (abo) sumizhnykh prav»* vid 15 travnia 2018 roku [Law of Ukraine «On Effective Management of Proprietary Rights of Copyright Holders in the Field of Copyright and (or) Related Rights»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19> [in Ukrainian].
6. Verba, I. I., Koval, V. O. (2013). *Osnovy intelektualnoi vlasnosti: navchalnyi posibnyk* [Fundamentals of Intellectual Property: A Tutorial] / za red. S. V. Chikin. 2-he vyd., pererob. i dop. Kyiv: NTUU «KPI» [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.12.2019.